

Makale Adı /Article Name

ÖĞRETMEN SINIF LİDERLİĞİ ÖLÇEĞİ
VELİ FORMU GEÇERLİLİK VE
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI¹

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY
FOR PARENT FORM OF THE TEACHER
CLASSROOM LEADERSHIP SCALE

Yazar

Esra KARABAĞ KÖSE (Katkı Payı: %50)

Doç.Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-mail: esrakarabag@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0003-1367-7793

Sinan ÖZLÜ (Katkı Payı: %50)

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-mail: ozlu.sinan@gmail.com,

ORCID NO: 0000-0002-1361-2992

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 11 Ekim 2021

Kabul Tarihi: 14 Aralık 2021

Yayın Tarihi: 30 Aralık 2021

Kaynak Gösterme

Karabağ Köse, E.-Özlü, S. (2021). Öğretmen Sınıf Liderliği Ölçeği Veli Formu Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (2), s.393-402.

DOI:10.53586/susbid.1008167

Not: Bu çalışma, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 20.09.2021 tarihli 09 oturum nolu kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

¹ Bu araştırma Uluslararası Genç Araştırmacılar Kongresinde (28-30 Haziran 2021-Ankara) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Öz

Bu çalışmanın amacı, Öğretmen Sınıf Liderliği Ölçeği'nin veliler için uyarlamasını yapmak ve psikometrik özelliklerini değerlendirmektir. Veliler ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve alanyazın incelemesi sonucunda, öğretmenlerin sınıftaki liderlikleri ile davranışlarını içeren ölçek maddeleri veli bakış açısına göre uyarlanmıştır. Özgün ölçekte yer alan ve velilerin nesnel ve gerçekçi bir değerlendirmede bulunabilmelerinin güç olacağı değerlendirilen bazı maddeler ölçekten çıkartılmış, veli bakış açısını daha güçlü yansıtacağına karar verilen bazı yeni maddeler ölçeğe eklenmiştir. Araştırmada geçerlik çalışması için ortaokul ve liselerde öğrenim gören 376 öğrenci velisine ulaşılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi, 27 maddeden oluşan ölçeğin, toplam varyansın %85,67'sini açıklayan iki faktörlü (sınıf içi süreçler ve okul dışı süreçler) bir yapı gösterdiğini ortaya koymuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının da güçlü bir model uyumu ortaya koyduğu görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık değeri yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, Öğretmen Sınıf Liderliği Ölçeği Veli Formunun yapısal özelliklerinin güçlü olduğu, öğretmen liderliğini değerlendirmede kullanılabilir nitelikte geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen liderliği, öğretmen sınıf liderliği, veli değerlendirmesi, ölçek uyarlama

Abstract

The aim of this study is to make an adaptation of the Teacher Classroom Leadership Scale for parents and to evaluate its psychometric properties. As a result of interviews with parents and teachers and a review of the literature, the scale item containing the leadership and behavior of the teachers in the classroom were adapted according to the parent's point of view. Some items in the original scale, which were considered to be difficult for parents to make an objective and realistic assessment, were removed from the scale, and some new items were added to the scale, which were decided to reflect the parents' point of view more strongly. For the validity study of the research, 376 parents of students studying in secondary and high schools were reached. Exploratory factor analysis revealed that the 27 item scale showed that two factor structure (in class processes and out of school processes) explaining 85.67% of the total variance. The results of confirmatory factor analysis also showed a strong model harmony. The internal consistency value of the scale was found to be high. As a result, it has been seen that the structural features of the Teacher Classroom Leadership Scale Parent Form are strong and it is a valid and reliable assessment tool that can be used to evaluate teacher leadership.

Keywords: Teacher, Teacher classroom leadership, scale adaptation, teacher leadership

Giriş

Öğretmen liderliği kavramının, öğretmenlerin okulun stratejik karar süreçlerine katılımı, idari süreçleri desteklemesi ve meslektaşlarına yönelik rehberliği gibi ağırlıklı olarak öğretmenin sınıf dışı liderlik rolleri bağlamında ele alındığı söylenebilir (Beycioğlu ve Aslan, 2010; Sivri ve Beycioğlu, 2017; Wenner ve Campbell, 2017; York-Barr ve Duke, 2004). Öğretmen sınıf liderliği kavramı ise, öğretmen liderliği kavramından farklı olarak, öğretmenin sınıfla sınırlı olmamakla birlikte sınıfı ve öğrenciyi merkeze alan liderlik rollerine odaklanan bir kavramdır (Karabağ Köse, 2019; Pounder, 2006). Gerek öğretmen liderliğinin gerekse öğretmen sınıf liderliğinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi, öğretim sürecinin niteliğini izlemek için önemli referans noktalarından birisi olarak kabul görmüş ve bu bağlamda önemli ölçek çalışmaları yürütülmüştür (Beycioğlu ve Aslan, 2010; Karabağ Köse, 2018; Karabağ Köse, 2019). Diğer taraftan nitelikli eğitime toplum tarafından verilen önemin giderek artması, velileri öğretim sürecini daha yakından takip etmeye yöneltmektedir. Velilerin öğretim sürecine artan ilgisinin yanı sıra, özellikle uzaktan eğitimin ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması gibi gelişmeler, öğretmen ve sınıfla veli arasındaki mesafenin daralması sonucunu getirmiştir (Demir ve Özdaş, 2020). Dolayısıyla, sınıf içi süreçlerin ve öğretmenin sınıf liderliğinin veliler tarafından algılanışının ve bu konudaki veli değerlendirmelerinin, öğretim sürecinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi açısından önemli bir veri kaynağı oluşturduğu söylenebilir.

Liderlik, Öğretmen Liderliği ve Öğretmen Sınıf Liderliği

Eğitim süreçlerinin karmaşık yapısından dolayı lider sorumluluklarının bireylere dağıtılması tartışmaları, eğitim yönetimine liderlik bağlamında önemli bir perspektif kazandırmıştır (Hoy ve Miskel, 2015; Korkmaz ve ark., 2015; Spillane ve Cambrun, 2006). Öğretmenlerin de okuldaki liderlik rollerini paylaşmaları ve *öğretmen liderliğinin* kavramlaşması yönündeki çalışmalar daha çok etkili okul araştırmaları kapsamında ele alınmaktadır (Şişman, 2012). Öğretmenin liderlik davranışı ile ilgili olarak Katzenmeyer ve Moller (2004) öğretmen liderliğini, öğretmenlerin sınıfta içinde, okul genelinde ve çevresinde sergilediği liderlik vasıfları, uzmanlıkları doğrultusunda etkin rol üstlendikleri, kurumun ilerlemesi için diğer öğretmenler ile eşgüdüm halinde çalışabildikleri bir süreç olarak değerlendirmektedir.

Öğretmen liderliği kavramı, öğretmenlerin sınıf düzeyinde, okul düzeyinde ve okul dışında üstlenmiş olduğu liderlik rollerini tanımlayan bir kavramdır. Bu kapsamda öğretmenin, öğrencilere, meslektaşlarına ve veliler başta olmak üzere tüm okul paydaşlarına yapabileceği liderliğin çerçevesini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin liderlik rolleri sadece sınıf ve okul düzeyi ile sınırlı olmayıp, ailelere ve velilere de liderlik etmesi beklenmektedir.

Eğitim Yönetiminde Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Okul ve öğretmen performansının izlenmesinde çoklu veri kaynaklarının kullanımı ile ilgili yaklaşımlar oldukça eskiye dayanmaktadır. Geleneksel yöntemlerde yöneticiler, çalışanların performans değerlendirmelerini onların sadece izlenebilen yönleri ile ele alınırken; 360 Derece Performans Geliştirme ve Toplam Kalite Yönetimi gibi yaklaşımlarda çalışanlara ilişkin çoklu bakış açısı yer almaya başlamıştır (Barutçugil, 2002; Uyargil, 2008). Toplam Kalite Yönetiminde, örgütün yapılanma sürecine yararlanıcıların istek ve beklentileri şekil vermektedir (Eren, 2019). 360 Derece Performans Yönetim Sisteminde ise performans değerlendirme yaklaşımı çok yönlü bir anlayışla ve devamlı olarak yapılmakta, çalışanların performansı konusundaki bilgiler de çalışan ile çeşitli bağları olan kişilerden elde edilmektedir (Camgöz ve Alperen, 2006). Geleneksel yaklaşımların aksine her iki yöntemde öğretmenler, öğretim süreçleri içerisinde uygulayıcı rolleri ile sınırlı kalmadan, mesleki gelişimlerinin devamlılığını sağlayarak, araştırmacı kimlikleri ile liderlik sürecine katkı sağlamaktadırlar (Özdemir ve Kılınç, 2014). Öğretmenlerin liderlik davranışlarının geliştirilmesi ve kurumsal ilerlemeye katkı sağlayabilmeleri için liderlik davranışları ve çalışmaları ile ilgili olarak yönetici, öğretmen, öğrenci ve veliler tarafından geri bildirimler ile değerlendirilmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin başarılarını dolaylı açıdan gözlemleme durumu söz

konusu olan velilerin, değerlendirmelerinde objektif olabilmeleri için düzenli olarak görüşmelere tabi tutulmaları gerekmektedir (Arslan ve Sayın, 2017).

Okul aile ilişkilerinin etkililiği ve iletişim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi eğitimde başarının en önemli unsurlarından birisini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar, aile desteğinin öğrenci başarısında en belirleyici faktör olduğuna işaret etmektedir (Akkurt ve Karabağ-Köse, 2019; Cansız ve ark., 2019; Şentürk, 2012; Yağmurlu ve ark., 2009; Yavuz ve ark., 2016). Okulun ve öğretmenin ailelerle sağlıklı etkileşimi ve eğitim-öğretim sürecine dair ortak bir anlayışa ulaşması, ailenin bu potansiyelini daha güçlü hale getirmek açısından önemlidir.

Bu çerçevede mevcut araştırma, öğretmen sınıf liderliğini öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla geliştirilen *Öğretmen Sınıf Liderliği Ölçeği*'ni veliler için uyarlamayı amaçlamaktadır. Okulun, öğretmenlerin ve öğretim sürecinin veliler tarafından nasıl algılandığının değerlendirilmesi, bu algının karşılıklı olarak olumlu hale getirilmesi, eğitim sürecine dair bir yaklaşım birlikteliği geliştirebilmeleri okul yönetimi açısından önemli bir görev ve sorumluluk alanıdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki süreçlerini tanımlamada önemli bir model ortaya koyan liderlik olgusunun ve becerilerinin veli bakış açısı ile değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmanın eğitim yönetimi alan yazınına özgün ve önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmada Karabağ-Köse (2018) tarafından öğretmen rol ve sorumluluklarına ilişkin sınıf liderliğini, öğrenci izlemi ile değerlendirmek amacıyla geliştirilen "Öğretmen Sınıf Liderliği Ölçeği" veliler için uygun hale getirilmiştir. Alan yazın incelemesi, öğretmen ve velilerle yapılan görüşmeler sonucunda, sınıf liderliği bağlamında sınıfın ve öğretmenin veli perspektifi ile nasıl değerlendirilebileceği göz önünde bulundurularak, veli perspektifini daha güçlü yansıtacağına karar verilen "L26", "L27" ve "L28". Maddeleri ölçeğe eklenmiştir. Açıklayıcı Faktör Analizi sonrasında "L24" maddesi (*Dersleri ilgi çekici hale getiriler*), velilerin objektif ve gerçekçi bir değerlendirme yapmalarının güç olacağı gerekçesi ile ölçekten çıkartılmıştır. Böylece ölçek formu 27 maddeye çıkmış ve bu form için eğitim bilimlari alanında çalışan beş uzmandan görüş alınmıştır. Taslak form için 20 veli ile deneme uygulaması gerçekleştirilerek, ölçek maddelerinin veliler tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmadığı değerlendirilmiştir. Buna göre son hali verilen taslak formun geçerlik ve güvenilirlik değerlendirmesini yapmak üzere 376 veli ile anket uygulaması yapılmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Çankırı il genelinde bulunan ortaokul ve liselerde öğrenim gören öğrencilerin velileri oluşturmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için 376 veliye ulaşılmıştır. Araştırmanın ölçek uyarlama niteliğinde olması nedeniyle madde sayısının en az 10-20 katı katılımcıya ulaşmak istenmiştir. Araştırmaya dâhil olan 376 velinin demografik bilgileri incelendiğinde; 211'i (%56,1) kadın, 165'i (%43,9) erkek; velilerin meslekleri 171'i (%45,5) ev hanımı, 95'i (%25,3) kamu personeli; 110'u (%29,2) özel sektör çalışanıdır. Velilerin 36'sı (9,6) ilkokul, 64'ü (%17) ortaokul, 77'si (20,5) lise, 199'u (%52,9) lisans ve üzeri mezundur.

Verilerin Analizi

Veri setinde normallik ve homojenlik durumuna bakılarak analiz açısından istenen varsayımları karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Bunun için basıklık ve çarpıklık katsayıları ele alınmıştır. Tekli ve çoklu z puanları aracılığı ile Mahalanobis uzaklıkları belirlenmiş ve aykırı değerler veri setinden çıkartılmıştır. Verinin doğrusallık varsayımı ve çoklu bağıntı varsayımlarını karşıladığı görülmüştür.

Yapı geçerliliğini test etmek üzere doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA uyum indekslerini değerlendirmek amacıyla uyum iyiliği indekslerinden Ki-Kare Uyum Testi (χ^2), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA), İyilik Uyum İndeksi (GFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), ve

Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI) kullanılmıştır. Değerlerin kabul edilebilir düzeyin altında kaldığı görülmesi nedeniyle ölçek tekrar açımlayıcı faktör analizi (AFA) ile değerlendirilmiş ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ile Bartlett küresellik testleri kullanılarak veri setinin faktör analizine uygunluğu tespit edilmiştir. AFA sonuçlarına göre birden fazla faktöre 0.1 değerinin altında yakın yük vererek binişiklik gösteren *maddeler* ölçekten çıkartılmış ve AFA tekrar edilmiştir. Ölçeğin iç güvenirlilik durumu için Cronbach alfa katsayısı, Spearman-Brown güvenirlilik ve ölçek faktörleri arasındaki korelasyon değerleri hesaplanmıştır.

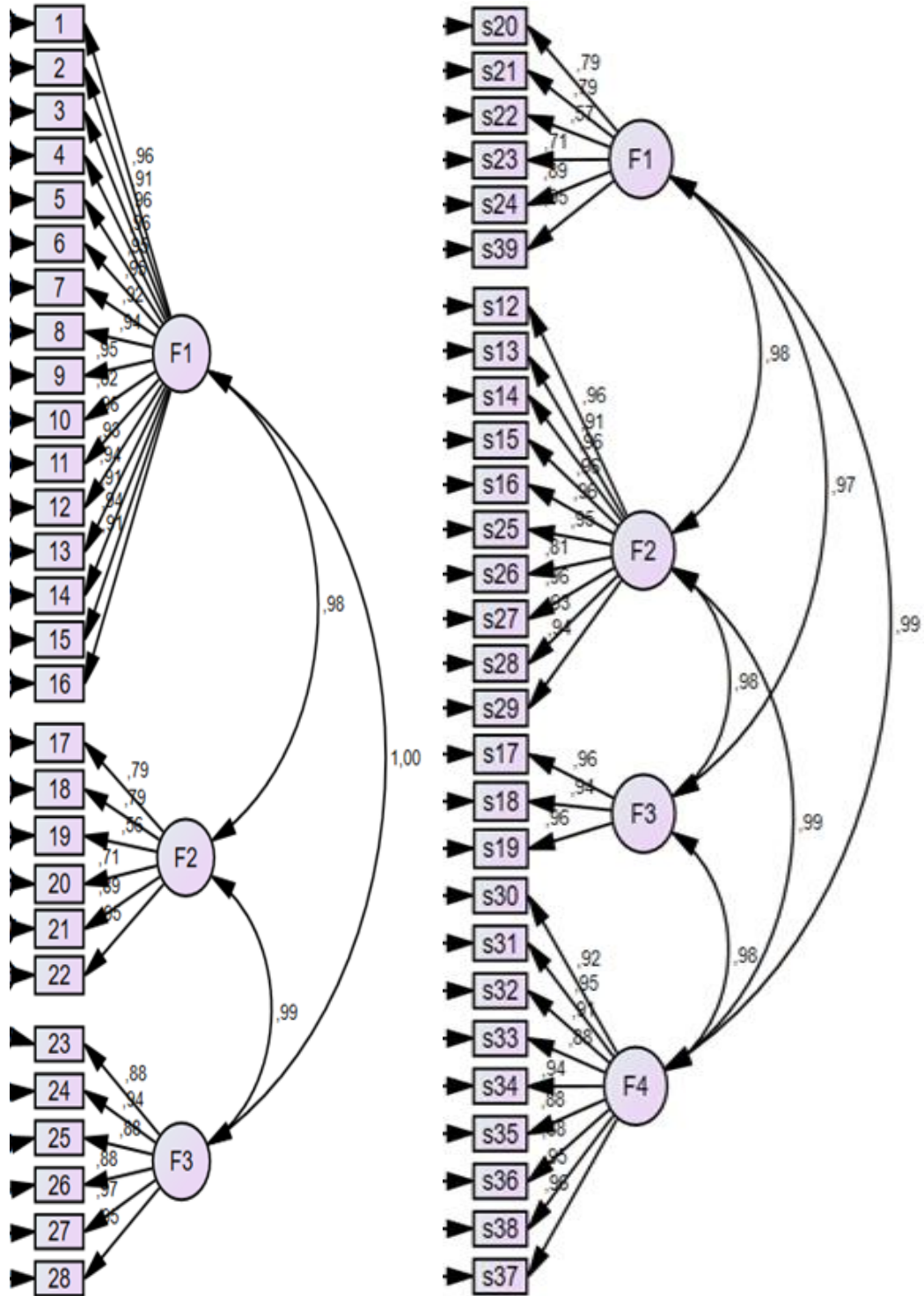
Bulgular

Veriler üzerinde normallik değerlendirmeleri yapılmış, z puanları ve Mahalonobis uzaklığı hesaplanmış z puanı ± 2 aralığında yer almayan katılımcılar veri setinden çıkartılmıştır. Ölçek maddeleri arasındaki korelasyon değerleri de çoklu bağıntı sorunu olmadığını göstermiştir. Ölçek maddeleri için ayrıca düzeltilmiş madde korelasyonları incelenmiş ve tüm maddelerin .5 üzerinde değer aldığı gözlenmiştir. Maddelere ilişkin; ortalama değerler, standart sapma oranları, basıklık ve çarpıklık değerleri aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ölçek Maddelerinin Ortalama Standart Sapma Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Madde No	\bar{X}	SS	Basıklık	Çarpıklık	Madde No	\bar{X}	SS	Basıklık	Çarpıklık
L1	3.19	1.600	-.119	-1.652	L15	3.16	1.423	-.081	-1.356
L2	3.17	1.485	-.128	-1.472	L16	3.19	1.577	-.105	-1.605
L3	3.12	1.678	-.139	-1.696	L17	3.20	1.579	-.116	-1.603
L4	3.21	1.658	-.197	-1.670	L18	3.15	1.540	-.076	-1.558
L5	3.12	1.671	-.100	-1.696	L19	3.16	1.502	-.056	-1.531
L6	3.16	1.633	-.107	-1.655	L20	3.20	1.517	-.079	-1.545
L7	3.15	1.620	-.122	-1.626	L21	3.23	1.460	-.117	-1.465
L8	3.14	1.531	-.055	-1.527	L22	3.12	1.486	-.055	-1.468
L9	3.16	1.391	-.035	-1.314	L23	3.14	1.585	-.072	-1.617
L10	3.07	1.420	.068	-1.380	L24	3.14	1.401	.020	-1.360
L11	3.29	1.264	-.068	-1.196	L25	3.22	1.415	-.106	-1.358
L12	3.28	1.429	-.175	-1.376	L26	3.20	1.684	-.161	-1.710
L13	3.16	1.456	-.081	-1.399	L27	3.18	1.599	-.164	-1.595
L14	3.15	1.508	-.067	-1.528	L28	3.16	1.684	-.167	-1.685

Tablo 1 incelendiğinde, basıklık ve çarpıklık değerlerinin de ileri analizler için gerekli varsayımları sağladığı görülmektedir. Gerekli varsayımların değerlendirilmesini takiben, ilk aşamada özgün ölçeğin öğretmen formundaki 3 boyutlu faktör yapısının ve öğrenci formundaki 4 boyutlu faktör yapısının veli örneklemini için geçerliliğini değerlendirmek üzere (DFA) yapılmıştır. DFA sonuçları Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Üç ve dört faktörlü yapı için Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

DFA sonuçları değerlendirildiğinde özellikle RMSEA ve GFI değerlerinin hem üç faktörlü model için ($X^2/sd=4.50$; RMSEA=.10; GFI=.72; CFI=.94; NFI=.92) hem de dört faktörlü model için ($X^2/sd=4.69$; RMSEA=.10; GFI=.71; CFI=.92; NFI=.90) kabul edilebilir düzeyin altında kaldığı görülmüştür (Kline, 2016; Meydan ve Şeşen, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2013).

Bunun üzerine AFA ile veri setinin ortaya koyduğu faktör yapısının ortaya konulmasına karar verilmiş ve Kaiser-Meyer-Olkin ile Bartlett küresellik testleri kullanılarak veri setinin faktör analizine uygunluğu tespit edilmiştir (KMO=.96; $X^2(351)=17853.879$; $p<.0001$). Faktör analizi için KMO değerinin

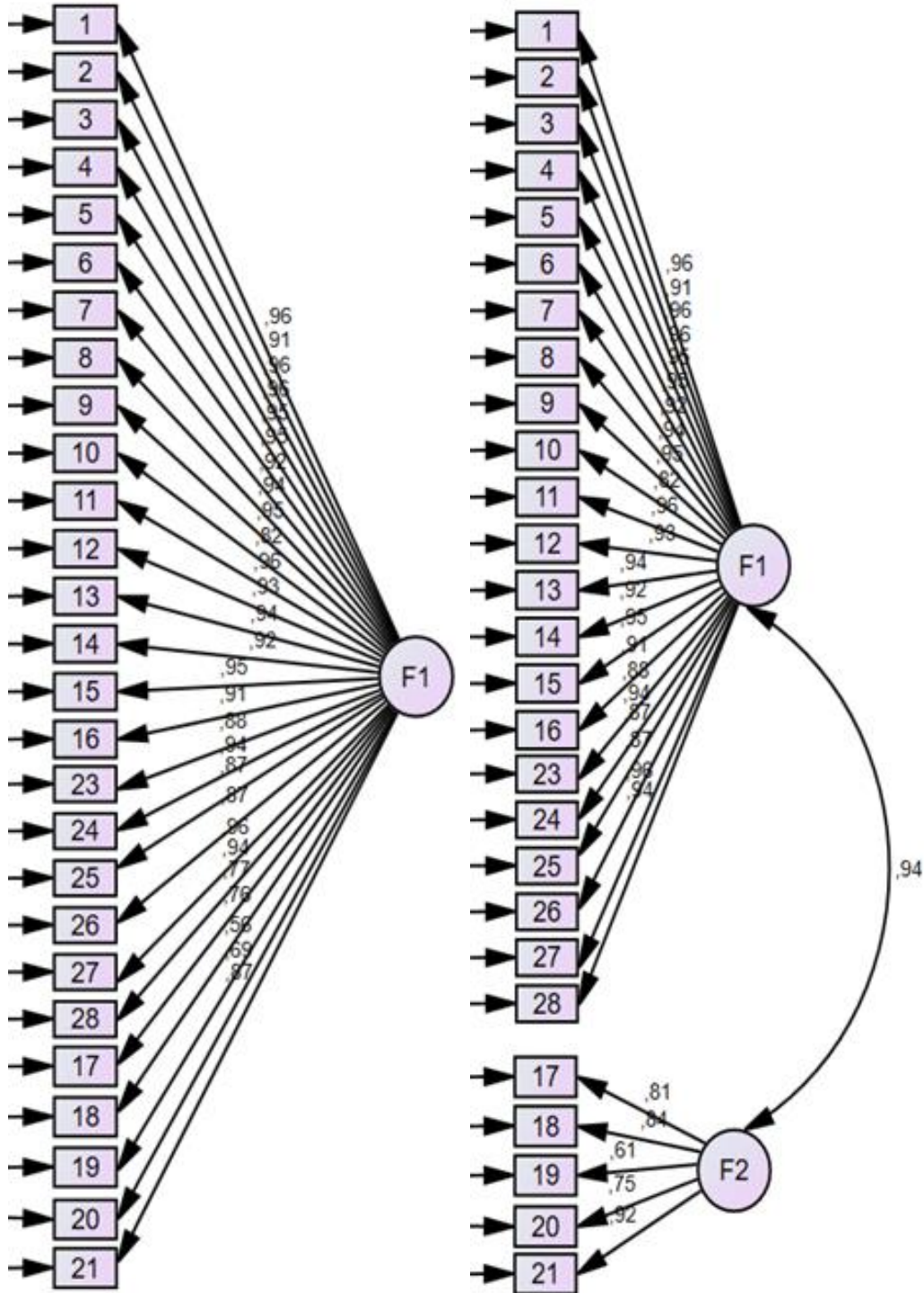
0.60'dan yüksek olması önerilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). KMO değerinin 0.80'den yüksek olması iyi, 0.90'dan yüksek olması ise faktör analizi için oldukça iyi olduğunu göstermektedir (Leech ve ark., 2005). Faktör yükleri ele alınırken en az .32 düzeyi esas alınarak değerlendirilme yapılmış, birden fazla faktöre yük veren her bir madde için iki bileşen arasındaki değer en az .10 olması benimsenmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013). AFA sonuçlarına göre ilk olarak, birden fazla faktöre 0.1 değerinin altında yakın yük vererek binişiklik gösteren “Dersleri ilgi çekici hale getiriler” maddesi ölçekten çıkartılarak AFA tekrar edilmiştir. AFA sonuçları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 2. AFA Sonuçları

	Bileşen	
	1	2
Öğrencilere saygı gösterirler.	.885	
Tüm öğrencilere adil davranırlar.	.845	
İşlerini severek yaparlar.	.904	
Öğrenciler arasında saygınlığa sahiptirler.	.906	
Öğrenciler için iyi birer örnektirler.	.885	
Başarı için etkileyici telkinlerde bulunurlar.	.860	
Büyük hedefler gösterirler.	.845	
Öğrencilere yeni bakış açıları kazandırırılar.	.833	
Öğrencileri akademik başarılarını destekleyecek okul dışı etkinliklere yönlendirirler.		.674
Öğrencilerin ders ve okul dışındaki sorunları ile ilgilenirler.		.699
Okul dışında öğrencilerle iletişimi güçlendirecek sosyal etkinlikler düzenlerler.		.916
Öğrencilerle sosyal medya vb. dijital platformlarda etkileşim kurarlar.		.728
Velilerle iyi bir iletişim içerisindedirler.	.730	
Öğrencilerle iyi bir iletişim kurarlar.	.826	
Eleştiriye açıktırlar.	.665	
Öğrencilere karşı hoşgörülüdürler.	.872	
Öğrencileri takdir ederler.	.848	
Öğrencilere güvenirler.	.858	
Sınıfta ortak değerleri vurgular ve benimsenmesini sağlarlar.	.818	
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerine değer verirler.	.843	
Sınıfla ilgili kararlara öğrencileri ortak ederler.	.837	
Teknolojiyi iyi kullanırlar.	.805	
Dersleri öğrencilerin düzeylerine uygun hazırlarlar.	.859	
Derslerde kaynak ve materyal çeşitliliğini sağlarlar.	.754	
Meslek ahlakına önem verirler.	.907	
Yeniliğe ve gelişime açıktırlar.	.861	
Toplumsal sorunlara karşı duyarlıdırlar.	.874	
Özdeğer	21.99	1.14
Açıklanan Varyans	81.43	4.24
Açıklanan Toplam Varyans	85.67	

Tablo 2’de verilen AFA sonuçları incelendiğinde, özdeğeri 1’in üzerinde iki ayrı faktör olduğu görülmektedir. Bununla yanı sıra birinci faktör toplam varyansının %81 gibi çok büyük bir kısmını açıklarken özdeğeri 1’e çok yakın seviyede olan ikinci faktörün varyansı açıklama oranının düşük (%4) kaldığı görülmektedir. AFA analizi sonucunda ortaya çıkan iki faktörlü modele ilişkin DFA analizi

tekrarlanmış ve özgün modele göre daha güçlü bir model uyumu ortaya koyduğu görülmüştür ($X^2/sd=3.47$; $RMSEA=.08$; $GFI=.81$; $CFI=.97$; $NFI=.94$). Kırılım grafiğinin yapısından hareketle ve ölçeğin ikinci faktörünün özdeğerinin 1'in çok az üzerinde bulunması nedeniyle ölçeğin tek faktörlü yapısı için de alternatif bir DFA modeli oluşturulmuştur. Söz konusu modele ilişkin uyum indekslerinin üç faktörlü özgün modele göre daha kabul edilebilir düzeyde olduğu, AFA modelinin göstermiş olduğu iki faktörlü modele ise oldukça yakın bir model uyumu gösterdiği belirlenmiştir. ($X^2/sd=3.56$; $RMSEA=.08$; $GFI=.80$; $CFI=.96$; $NFI=.94$). Tek faktörlü ve iki faktörlü DFA modelleri Şekil 2'de yer almaktadır.

Şekil 2. Tek ve iki faktörlü yapı için Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Yapı geçerliği analizleri sonucunda ölçeğin öğretmen formunda ve öğrenci formunda kullanılan 3 ve 4 faktörlü özgün yapılarının veli formu için geçerliliğinin mükemmel düzeyde olmamakla birlikte uyum indekslerinin önemli bir bölümü için kabul edilebilir bir düzeyde olduğu görülmüştür. Aşağıda veli verisi için alternatif modellerin uyum indeksleri Tablo 3'te karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Tablo 3. Alternatif Modelleri için Karşılaştırmalı DFA Uyum Değerleri

Modeller	Açıklama	χ^2/sd	RMSEA	NFI	CFI	GFI
Model 1	1 Faktör	3.56	.08	.94	.96	.80
Model 2	2 Faktör	3.47	.08	.94	.97	.81
Model 3	3 Faktör	4.50	.10	.92	.94	.72
Model 4	4 Faktör	4.69	.10	.90	.92	.71

Tablo 3 incelendiğinde, tek faktörlü ve iki faktörlü modellerin uyum indekslerinin daha güçlü olduğu görülmektedir.

Yapı geçerliği düzeyi ortaya konulan ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek üzere daha güçlü model ortaya koyan tek ve iki faktörlü yapısı Cronbach alfa değerleri Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. Ölçek Faktörlerine İlişkin Güvenirlik ve Korelasyon Analizi

	\bar{X}	SS	α	Tüm Ölçek	1	2
Öğretmen Sınıf Liderliği (Tüm Ölçek)	3.17	1.379	.99	1		
1. Sınıf İçi Süreçler	3.16	1.430	.99	.998*	1	
2. Okul Dışı Süreçler	3.20	1.189	.89	.847*	.816*	1

n= 376; *p < .001

Tablo 4 incelendiğinde, ölçeğin tümüne ve alt boyutları ile ilgili iç tutarlılık katsayılarının .70'in üzerinde olduğu görülmektedir. İki faktörlü model için ölçek alt faktörleri arasındaki ilişkiler çoklu bağlantı açısından değerlendirildiğinde, korelasyon değerlerinin oldukça yüksek olduğu ancak bununla birlikte ayrı faktörler olarak kullanılmasının da mümkün olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2007).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmen sınıf liderliği ölçeğinin veli grubu için geçerlik ve güvenirlik analizleri değerlendirildiğinde, ölçeğin yapısal özelliklerinin güçlü olduğu ve öğretmen sınıf liderliğini veli perspektifi ile değerlendirmek amacıyla kullanılacak nitelikte ölçme aracı olduğu görülmektedir. Yapı analizleri ölçeğin tek ve iki faktörlü yapısının birbirine yakın ve kabul edilebilir bir model uyumu gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ölçeğin önceki versiyonlarında, öğrenci grupları ile yapılan çalışmada etkileşim, motivasyon, okul dışı süreçler ve sınıf içi süreçler olmak üzere dört faktörlü bir yapı ortaya çıkarken (Karabağ-Köse, 2019) tarafından öğretmen örneğinde etkileşim, sınıf içi süreçler ve okul dışı süreçler olmak üzere üç faktörlü yapının daha güçlü bir model uyumu gösterdiği belirlenmiştir (Karabağ-Köse, 2018). Veli grubu ile gerçekleştirilen bu çalışmada ise sınıf içi süreçler ve okul dışı süreçle olmak üzere iki faktörlü yapının model uyumu daha yüksek çıkmıştır. Buna göre yapı "sınıf içi süreçler" ve "okul dışı süreçler" faktörleri olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte kırılma grafikleri, faktörler tarafından açıklanan varyanslar ve faktörler arasındaki yüksek korelasyon değerleri göz önüne alındığında ölçeğin tek boyutlu olarak kullanılması önerilebilir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar öğretmenlerin sınıf içi ve okul dışı etkileşim, motivasyon, öğretim liderliği, okul dışı süreçlere liderlik gibi unsurları kapsayan öğretmen sınıf liderliği düzeylerinin

güçlü olarak algılandığını göstermektedir. Buna göre, ölçeğin araştırmacılar, öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından velilerin sınıf liderliği algılarını değerlendirmek üzere kullanılması önerilmektedir.

Araştırma ortaokul ve liselerde öğrenim gören öğrenci velileri ile yürütülmüştür. İlkokul düzeyinde öğretmen liderliğini değerlendirmek amacıyla uygun örneklem grupları ile yapılacak çalışmalarla yapısal geçerliliği tekrar test edilebilir.

Etik Beyannamesi

Bu çalışma, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 20.09.2021 tarihli 09 oturum nolu kararı ile alınan izinle yürütülmüştür. Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Araştırmaya 1. yazar %50, 2. yazar %50 oranında katkı sağlamıştır.

Kaynakça

Akkurt, Z. & Karabağ Köse, E. (2019). Öğrenci başarısının okul, öğretmen ve aileyle ilgili değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 1-16. <https://doi.org/10.9779/pauefd.451853>.

Barutçugil, İ. (2002). *Performans yönetimi* (2. Basım). Kariyer.

Beycioğlu, K. & Aslan, B. (2010). Öğretmen liderliği ölçeği: Geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *İlköğretim Online*, 9(2), 764-775.

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem.

Camgöz, M. ve Alperden, İ. N. (2006). “360 Derece Performans Değerlendirme ve Geri Bildirim: Bir Üniversite Mediko-Sosyal Merkezi Birim Amirlerinin Yönetmelik Yetkinliklerinin Değerlendirilmesi Üzerine Pilot Uygulama Örneği”, Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 13(2), s. 191-212

Cansız, M., Ozbaylanlı, B., & Çolakoğlu, M. H. (2019). Okul türünün öğrenci başarısı üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 44(197). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2019.7378>

Demir, F. & Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.775620>

Gedikoğlu, T. (2015). *Liderlik ve okul yönetimi*. Ankara: Anı yayıncılık.

Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2015). *Eğitim yönetimi teori araştırma ve uygulama*. (Çev. S. Turan). Nobel Akademi.

Karabağ Köse, E. (2018). Öğretmen sınıf liderliği ölçeği öğretmen formu geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *Millî Eğitim Dergisi*, 47 (220) , 5-18.

Karabağ Köse, E. (2019). Development and psychometric properties of teacher classroom leadership scale. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25(1), 139-168. [Doi: 10.14527/kuvey.2019.004](https://doi.org/10.14527/kuvey.2019.004).

Karabağ Köse, E. & Korkmaz, E. (2019). Öğretmenlerin değişim eğilimleri ile sınıf liderliği düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 122-137. <https://doi.org/10.17984/adyuebd.534931>

Katzenmeyer, M. & Moller, G. (2004). *Awakening the sleeping giant: Helping teachers develop as leader*. CA:Corwin Press.

Koçyiğit, M. (2019). *Sınıf yönetimi*. Eğitim Yayınevi.

Korkmaz, M., Çelebi, N., Yücel, A. S., Şahbudak, E., Karta, N. & Şen, E. (2015). *Eğitim kurumlarında yönetim ve liderlik*. Nobel Akademi.

Kline, R.B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford.

Meydan, C.H. ve Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları*. Detay.

Leech, N. L., Barrett, K. C., & Morgan, G. A. (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation (2nd ed.)*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Pounder, J. (2006). Transformational classroom leadership: The fourth wave of teacher leadership? *Educational Management Administration and Leadership*, 34(4),533-545. [Doi:10.1177/1741143206068216](https://doi.org/10.1177/1741143206068216)

Sivri, H. & Beycioğlu, K. (2017). Okullardaki paylaşılan liderliğe ilişkin ampirik araştırmaların incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,23(1),135-163. [Doi: 10.14527/kuey.2017.005](https://doi.org/10.14527/kuey.2017.005).

Spillane, J.P. & Camburn, E. (2006). *The practice of leading and managing: The distribution of responsibility for leadership and management in the schoolhouse*. CA:American Educational Research Association.

Şişman, M. (2012). *Öğretim liderliği*. Pegem Akademi.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.

Uyargil, C. (2008). *İşletmelerde performans yönetimi sistemi*, Arıkan Basım Yayım Dağıtım.

Wenner, J. A. & Campbell, T. (2017). The theoretical and empirical basis of teacher leadership: A review of the literature. *Review of Educational Research*, 87(1), 134-171. <https://doi.org/10.3102/0034654316653478>

Yağmurlu, B., Çıtlak, B., Dost, A., & Leyendecker, B. (2009). *Türk annelerin çocuk sosyalleştirme hedeflerinde eğitime bağlı olarak gözlemlenen farklılıklar [Child socialization goals of Turkish mothers: An investigation of education related within-culture variation]*. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 1-15.

York-Barr, J. & Duke, K. (2004). What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of Educational Research*, 74(3). 255-316. <https://doi.org/10.3102/00346543074003255>